

byggerne i de nævnte Stifter og lyder, forsaavidt Ægteskabs-spørgsmaalet angaar, saaledes:

„ . . . Vider, at vi ere komne udi Forfaring, hvorledes mange af eder fordrister sig til at tage sig Hustruer, og ikke efter den menige kristelige Skik lade eder udi Præstens Overværelse troloves og vies med dennem for Kirkedøren, og dog alligevel holder dem for eders Ægtehustruer Thi bede vi eder alle og hver særdeles strængelig byde, at I aldeles ingen Hustruer tage til eder, uden I tilforn ere udi Præstens Overværelse trolovede og for Kirkedøren sammenviede Fordrister sig nogen af eder herimod at gjøre, at tage sig en Hustru, uden han er given ved den, eftersom foreskrevet staar, . . . da skal vor Lensmand have Fuldmagt at straffe derfor tilbørligen.“

2.

Hundes Lemlæstelse for Jagtens Skyld.¹⁾

Af A. Heise.

Paabud om Hundes „Lemmelse“ (Afhugning af det ene horn over Knæet) kan i Danmark føres en rum Tid længere tilbage end til Frederik II's Paabud af 1562 for Laaland og Falster eller 1566 for Sjælland (Ods Herred). I nogle Vedtægter for Bornholm, som stadfæstedes af Ærkebisp Birger d. 6 Juli 1499, men som kun vare en Bekræftelse af en Vedtægt, der er udstedt af hans Formand Jens Brostrup, Ærkebisp 1472—97, hedder det saaledes:

Item have vi forfaret, at vort Vildt, som vi nu have lagt Fred oppaa i nogen Stund her paa Landet, er nær ødelagt af uvanefulde Hunde. Ville vi, at ingen Bonde skal have herefter mere end to Hunde; ere de saa store, at de kunne nogen Hinder gjøre vore Dyr, Hind, Raa eller Hare, da skulle de lemme paa den ene Fod; hvor saadanne findes herefter,

¹⁾ Jfr. Hist. Tidsskr. 5 R. II, 415 ff. og 734.

bøde 3 Mark. Hvo i Rævejagt vil være, han rede sig paa Ræverecker og Smaahunde, som dertil tjene¹⁾.

Endnu er det altsaa kun de store Hunde, der skulle „lemmes“, og Bonden faar endnu Lov til at have to. — Forbud mod, at Bønderne maatte holde saa mange Hunde, de vilde, forekommer forøvrigt allerede i „Laalands Vilkaar“ 1446; thi her fastsættes, at ingen Bonde maa jage med Myndehunde; ingen maa have mere end én Hund, fordi Almuen klager over, at mange holde mange Hunde, og de bide Almuens Faar og Fæ ihjel²⁾. I Overensstemmelse hermed er det, at Maribo Kloster ¹²/₂ 1546 byder, at ingen maa holde mere end én Hund, og den skal han holde hjemme i sin Gaard, uden saa er, at han har „en føje Rakke“, og den skal han og holde hjemme³⁾. — Kristiern II forbød 1515 i et Brev til Fogeder og Lensmænd i Jylland og Fyen Præster, Bønder og andre ufri (uadelige) Mænd at holde Hunde, Mynder og Støvere eller andre Hunde, til Jagt mod en Bøde af en Oxe, og Frederik I forbød 1532 ligeledes Præster, Borgere og Bønder i Nørrejylland at holde Mynder „at bede Harer med“; men ellers indeholde disse Kongers Jagtlove intet Forbud mod Hundehold eller Bud om Hundenes Lemmelse⁴⁾. Derimod fremkommer den barbariske Lov i hele sin Strængighed, atter paa Bornholm, idet Kristian III 1556 forbyder Bønder og menige Almue her at holde mere end én Hund, „og den skal det ene Ben afhugges“⁵⁾. Videre kunde man ikke godt gaa, naar man ikke rent vilde forbyde Bonden at holde Hund. I de øvrige Landsdele kommer man lidt efter lidt med. 1562 og 1566 er man endnu her ikke kommet videre, end at Hundene enten altid skulle være bundne eller have deres ene fremmer Forben afhugget. Først 1573 kommer Loven i hele sin

¹⁾ Geh. Ark. Aarsb. V, 85.

²⁾ Hvitfeldt S. 939—40.

³⁾ Kall Rasmussen, Musse Herred, I, 152—53.

⁴⁾ Suhm, Nye Saml. III, 2, 152; Fred. Is dske Registranter S. 328; jfr. Kr. IIIs Kbhvnske Reces 1537, § 26.

⁵⁾ Hübertz, Aktstykker til Bornholm, S. 262.

Strænghed som et almindeligt Bud til alle Bønder, „at ingen efter denne Dag skal holde mere end én Hund udi sin Gaard, og samme Hund skal det ene fremmer Den være anugget oven for Knæet“; hvis Hunden ikke er „lemmet“ paa ovenanførte Maade, skal Ejeren bøde en god Staldoxe til Kongen eller til sit Herskab. — I de følgende Aar indskærpes Forbudet hyppig¹⁾.

At Forbudet saaledes først forekommer paa Bornholm og først lidt efter lidt trænger ind i de øvrige Landsdele, er ret mærkeligt, og det vilde være af Interesse at få oplyst, om det her i Landet skulde kunne føres endnu længere tilbage end til Tiden 1470—90, og ad hvilken Vej det er kommet til Bornholm, især da det viser sig, at Lemmelsen allerede findes i England paa de normanniske Kongers Tid og i Bra-band 1355, medens det først senere end i Danmark synes at forekomme i Tyskland, og i Sverig først 1572²⁾.

¹⁾ Saml. til jydsk Hist. og Topografi, VII, 92.

²⁾ Hist. Tidsskr. anf. Steder.